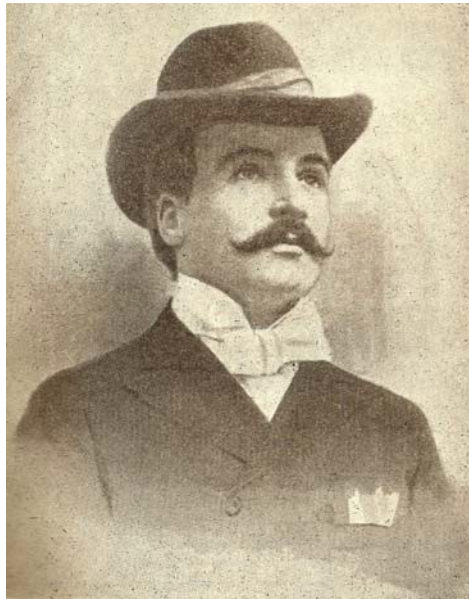

Περικλής Γιαννόπουλος, το «αερένιο παιδί»

Ο Περικλής Γιαννόπουλος υπήρξε μια ξεχωριστή μορφή της πρώτης δεκαετίας του εικοστού αιώνα. Η λάμψη της προσωπικότητάς του, η προσπάθειά του να πλάσει μιάν ελληνική αισθητική και ταυτότητα, ο παθιασμένος του λόγος, το ήθος του και τέλος η δραματική του αυτοκτονία στα νερά της Ελευσίνας το 1910, σημάδεψαν την εποχή του. Μετά το θάνατο τα λόγια του ξεχάστηκαν ώσπου μπόλιασαν καλλιτέχνες και διανοούμενους της «γενιάς του 30». Σήμερα πολλά αποτελούν πιά κοινό τόπο και για κάποιους φαντασιοπληξίες ή εθνοκεντρικό παραλήρημα. Άλλοι πάλι προσπαθούν να τα οικειοποιηθούν παρακάμπτοντας την προσωπικότητα, το όραμα και την εποχή του Γιαννόπουλου.

Ο Περικλής Γιαννόπουλος, 38 ετών, άσπρα μαλλιά, ψηλός, ανοιχτόχρωμα μάτια, με αδιάβροχο και ρεπούμπλικα, άνθη πασχαλιάς στο πέτο, κρατώντας ένα καλάθι, ένα χαρτοφύλακα και ένα σάκο, βγαίνει από το σπίτι του στη Διονυσίου Αρεοπαγίτου (δίπλα στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο - κτίριο Βάϊλερ), μπρος στην Ακρόπολη και το θέατρο του Διονύσου, ανεβαίνει στην άμαξα με τα δύο άλογα (το ένα λευκό) και τον αμαξά Κάρλο και ξεκινάει. Κατηφορίζουν με την άμαξα την Απ. Παύλου.

«Η Ελληνική Γραμμή και το Ελληνικόν Χρώμα, 1903-4»: «Βάσις της ελληνικής αισθητικής είναι η ελληνική γη. Κάθε γη πλάττει τον άνθρωπόν της κατ εικόνα και ομοιώσιν εαυτής. Ημείς από της προϊστορικής ημών εμφανίσεως αυτήν εξωτερικεύομεν δι όλων ημών των κινήσεων, αυτήν απεικονίζομεν δι όλων ημών των εκδηλώσεων είτε συναισθητών είτε ασυναισθητών. Πρώτη λοιπόν κινήσις προς ζήτησιν της ελληνικής αισθητικής, είναι η κινήσις προς την γην. Και πρώτον βήμα προς αίσθησιν, νόησιν της γης εκ της οποίας θα απορρεύση σαφής η αισθητική, είναι ο ενατενισμός αυτής, χιλιάδες χιλιάδων ωρών. Μελετώντες την γην και ψυχολογούντες εαυτούς, βλέπομεν ότι πάσα εν αυτή υπάρχουσα ωραιότης και ευγένεια ενυπάρχει και εν ημίν. Ομοίως πλασμένοι, ομοούσιοι, παρομοίας έχομεν και όλας τας εκδηλώσεις. Την ελληνικήν μας φύσιν έχοντες οδηγόν, ως θεότητα λατρεύοντες αυτήν, πιστεύοντες εις αυτήν και εις την φύσιν ημών, τηρούντες ως το πολυτιμότερον αγαθόν και καλλιεργούντες την μίαν και την άλλην, ανεμποδίστως δε και υπερηφάνως εκφράζοντες τον έσω και έξω κόσμον ημών, εκφράζομεν και ζωγραφίζομεν εις την ανθρωπότητα την τελείαν ωραιότητα και ευγένειαν του είδους ημών».

(«Η Σύγχρονος ζωγραφική» 1902): «Έχομεν λοιπόν τον φυσικόν κόσμον, τον λαϊκόν, τον κόσμον της σκλαβιάς, τον ηρωϊκόν, τον θρησκευτικόν, τον βυζαντινόν κόσμον, τον τέλειον κόσμον, τον μυθολογικόν κόσμον. Και όλοι αυτοί οι κόσμοι οι ιδικοί μας των οποίων και η κάθε γραμμή και η κάθε έκφρασις είναι ιδιόρρυθμος και ιδιόμορφος και δεν έχει καμμίαν σχέσιν με καμμίαν παράλληλον έκφρασιν είτε γαλλικού είτε αγγλικού είτε ιταλικού είτε γερμανικού κόσμου κανενός, αποτελούν όλοι μαζί τον ελληνικόν ζωγραφικόν κόσμον, ο οποίος είναι τα σπλάχνα μας, το πνεύμα μας, η ψυχή μας, το αίμα μας.....

Και γραμμή και χρώμα είναι τα δύο θεμελιώδη στοιχεία και χαρακτηριστικά μιας ελληνικής ζωγραφικής. Η ελληνική γραμμή είναι απαλή, λεπτή, σφριγηλή ηδονική, μουσική και φαεινή. Είναι η γραμμή του βουνού, του παλληκαριού, της γυναικός, της κολώνας, της μετόπης. Όπως την βλέπομεν εις την γύρω μας φύσιν και την γύρω μας πραγματικότητα είτε εις το πρόσωπον βουνού, είτε εις το πρόσωπον γυναικός, απλουστάτη, ημερωτάτη, αγαθή, όλη η αβρά ηδυπάθεια εις την ηρεμίαν, σφριγηλή και νευρώδης εν τη κινήσει χωρίς ποτέ να χάνη την λεπτότητα και τη χάριν σαν την ορμήν του παλληκαριού, χωρίς ποτέ να φθάνη την αγριότητα του γρονθοκοπούμενου άγγλου...

Ο ευρωπαϊσμός, ών απομίμησις, δεν είναι πρόοδος αλλ οπισθοδρομικότης. Πρόοδος είναι η χειραφέτησις από κάθε μίμησιν, η ελευθέρωσις από κάθε δουλείαν, η στροφή προς την φύσιν. Εκεί η αλήθεια, εκεί η ζωή, εκεί η πραγματικότης, εκεί η δημιουργία, εκεί η πρωτοτυπία....

Οι ζωγράφοι είναι τα μάτια μας, και τα μάτια μας πρώτα βλέπουν την γραμμήν και το χρώμα με τα οποία θα γράψομεν και θα χρωματίσομεν ολόκληρον τον εξωτερικόν κόσμον, τον Νέον. Και προς την Αναγέννησιν αυτήν βαδίζομεν μοιραίως, διότι βαδίζομεν ασυνειδήτως. Και θα βαδίζομεν ευθύτατα, βαδίζοντες συναισθητώς...»

Ο Γιαννόπουλος ήταν γυιός γιατρού, γόνος της ιστορικής οικογένειας των Χαιρέτηδων, πατριωτών, ευπατριδών και διανοουμένων. Από την γενέτειρά του την Πάτρα έφυγε στην

Αθήνα και γρήγορα στο Παρίσι για σπουδές ιατρικής. Εκεί σχετίστηκε με λογοτεχνικούς κύκλους και τον διάσημο ελληνικής καταγωγής ποιητή Ζαν Μορεάς. Με τον θάνατο του πατέρα του έπεσε σε κατάθλιψη και νοσηλεύτηκε, έφυγε για λίγο στο Λονδίνο και το 1893 επέστρεψε οριστικά στην Ελλάδα. Έκανε διάφορες δουλειές για να επιβιώσει, γράφτηκε στη Νομική και άρχισε να γράφει και να δημοσιεύει. Ο Γιαννόπουλος αντιδρά στον αναγκαίο ίσως, αλλά και τυφλό ευρωπαϊσμό που προηγήθηκε για πολλές δεκαετίες, όταν ο νεοελληνικός κόσμος θέλοντας να ξεφύγει από το οθωμανικό παρελθόν, να εκπολιτιστεί και να προκόψει, υποτιμά και αποποιείται την προσωπικότητά του μιμούμενος κάθε τι ευρωπαϊκό, εμφάνιση και τρόπους, αισθητική και θεσμούς.

Μετά την ταπεινωτική ήττα στον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897, αρχίζει μια αφύπνιση. Ο Στρατός και ο Στόλος ανασυγκροτούνται, η οικονομία πάει καλά, μια περίοδος δυναμική αρχίζει, ίσως η ευτυχέστερη ποτέ μέχρι σήμερα του νεοελληνικού κράτους. Εποχή εθνικής αισιοδοξίας, με πρόσωπα στο πολιτικό προσκήνιο σαν τον Παύλο Μελά, τον Ιωάννη Δραγούμη και τον Κορομηλά, τον Κωνσταντίνο και το Βενιζέλο και μεγάλες επιτυχίες όπως ενσωμάτωση της Κρήτης, της Ηπείρου και της Μακεδονίας, αλλά συνάμα και βαθιές εσωτερικές αντιθέσεις. Ο Δραγούμης για παράδειγμα ήταν στην αρχή σύμμαχος αλλά αργότερα αντίθετος του Βενιζέλου και δολοφονήθηκε το 1920 από βενιζελικούς. Ο Γιαννόπουλος γοητεύεται από τον Βενιζέλο, γράφτηκε άλλωστε πως *«ο ενθουσιασμός του εδημιούργησε την επανάστασιν του Γουδί»*. Μέσα σε μια τέτοια ατμόσφαιρα έξαρσης επιχειρεί την αναζήτηση μιας ελληνικής ταυτότητας, επηρεασμένος κι από τον αγαπημένο του θείο Μανουήλ Χαιρέτη, απόστολο του εθνισμού. Γράφει ο Χαιρέτης : *«..Η λεπτεπίλεπτος ελληνική φύσις, ο ελληνικός ουρανός, το φως, αι σκιαί, η καταυγάζουσα παντού του ορίζοντος αίγλη, διέπλασαν τα νεύρα και τον οργανισμόν του έλληνος πρόσφορα εις παν υψηλόν και ευγενές αίσθημα και προητοίμασαν την αντίληψιν και τον νουν αυτού εις την σύλληψιν πάσης εννοίας του τελείου.»*

Ο Γιαννόπουλος δεν είναι κάποιος συντηρητικός που ζητάει την επιστροφή στις ελληνικές παραδόσεις, αλλά αντίθετα ένας επαναστατικός και μαχητικός ριζοσπάστης που οραματίζεται το «Νέο», την αναγέννηση όχι μόνο της μικρής Ελλάδας αλλά του κόσμου όλου.

Κωνσταντίνος Κατσίμπαλης, 42 ετών, οδός Όθωνος, στην πλατεία Συντάγματος:
« Τα πρώτα του έργα ήσαν πεζά ποιήματα, εις την εφημερίδα ΑΣΤΥ. Συνδέεται στενώς μετά του Αναστασίου Γενναδίου όστις παρακολουθεί εκ Μεθάνων τα δημοσιευόμενά του και του γράφει: Παύσε να διαβάξεις Μπωντλαίρ και λοιπά περιττώματα !, και τον προτρέπει εις την ανάγνωσιν των ελλήνων συγγραφέων. Η επίδρασις του Γενναδίου ήτο αρκετή ώστε ν αφυπνισθεί η μητρόθεν κληρονομικότης των Χαιρέτηδων και η ενυπάρχουσα εις τον Γιαννόπουλον ελληνομανία. Από τότε, το 1895, εγκαταλείπει τας φιλολογικάς ασχολίας του και δεν ενδιαφέρεται ειμή δια τα ελληνικά πράγματα διαρκώς μελετών... Όχι μόνον μελέτη βιβλίων αλλά συγχρόνως μελέτη φύσεως ελληνικής, προσώπων και πραγμάτων ελληνικών.»

Δυό μέρες πριν. Πρωί. Ο Γιαννόπουλος στο οικόπεδο κοντά στο σπίτι του, έχει ανάψει φωτιά. Με τη βοήθεια του ξαδέρφου του, υπολοχαγού Κίμωνα Κρίτσα, ετών 25, ανοίγουν το ξύλινο κιβώτιο, βγάζουν τα χειρόγραφα και διάφορες φωτογραφίες και τα καίνε. μεταξύ των οποίων το χειρόγραφο της «Αρχιτεκτονικής» του.
«Μα γιατί ;» τον ερωτά ο Κρίτσας. Γιαννόπουλος: «Απεφάσισα να γίνω πρακτικότερος»

(ΕΚΚΛΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΚΟΙΝΟΝ, 1907): «Ελληνική φυλή, δε μας λες, κοκότα κατάντησες και δεν σε μέλλει; Δε μιλάς για τίποτ' άλλο παρά ποιός φράγκος σε χαΐδεψε και ποιός σε φίλησε και τίνος αρέσεις;

Δια να είναι η φυλή εις το χάλι που είναι, είναι φανερόν ότι οι τωρινοί έλληνες είσθε οι χειρότεροι που υπήρξαν ποτέ. Και ο Καλόγερος με το Δάσκαλο βάζοντες τον Έμπορο στη μέση, πίνουν το ναργιλέ τους και παίζουν το κομπολόγι τους μωρολογούντες και μοιρολογούντες τόσους αιώνας, μόνο και μόνο για να χωνεύουν και να σκοτώνουν την ώρα τους»

(«Προς την Ελληνικήν Αναγέννησιν» 1904) «Κοινωνία η οποία επέταξε την φουστανέλα προχθές και εφόρεσεν ευρωπαϊκά. Κοινωνία η οποία επέταξε συγχρόνως κάθε ιδέαν και αίσθημα ελληνικόν και ήρπασε κάθε φραγκικόν. Ευρέθη με μίαν μανιάν μίσους κατά των ιδικών της πραγμάτων και μίαν ξιπασιάν προ των ξένων»

Επιστολή Γιαννόπουλου προς Σοφία Λασκαρίδου στη Γερμανία.

*«Αθήναι,
Σοφία μου, ένα ύστατο χαίρε από την
ΑττικήΓη που αφίνω για πάντα.
Με άπειρα,γλυκύτατα φιλιά.
Χαίρε Σοφία μου»*

*«Από το ημερολόγιόν μου, μια αγάπη μεγάλη», εκδ. 1960, της Σοφίας Λασκαρίδου:
«Περάσαμε τον Ιλισσό πηδώντας πάνω από τ άσπρα του χαλίκια μέσα στο νερό. Ανεβήκαμε πίσω απ το μνημείο του Φιλοπάππου σε κάμπους με ανθισμένους ασφοδέλους. Τέλος καθήσαμε να ξεκουραστούμε πάνω στο λόφο»
«έπαιρνα το τραμ από την Καλλιθέα να τον συναντήσω στην Ακρόπολη..»*

*«Δε βάσταζε ο αγαπημένος μου.
Ήρθε περπατώντας ατέλειωτα χιλιόμετρα από την
Αθήνα στη Βουλιαγμένη όπου παραθέριζα με τους
γονείς μου για να μειδεί»
«χορτάσαμε παιχνίδια αγάπης και φλογερά
φιλιά»*

Στην ακρογιαλιά της Ελευσίνας. Ο Γιαννόπουλος γδύνεται και πέφτει στα νερά με το εσώρουχο ενώ μακρύτερα ένας χωριάτης στραβοκοιτάζει και σηκώνει απειλητικά τη μαγκούρα μαζεύοντας το γυιό του να μη δει το απαράδεκτο θέαμα. Η Σοφία κοροϊδεύει:
*«Δεν edιάβασε ως φαίνεται τη μελέτη σου περί της αξίας του Γυμνού!»
«Στην ακρογιαλιά του Σκαραμαγκά ζωγράφιζα ένα ωραίο πεύκο»
«Μέρες ολόκληρες περπατούσαμε κάτω απ τα πεύκα στην ακρογιαλιά της Ελευσίνας»
«Επήρε λοιπόν την απόφαση, ήλθε στον πατέρα μου και μ' εζήτησε. Ό πατέρας είπε, ότι ακόμη δεν ήθελε να με αποχωριστή. Όμως ούτε κι εγώ, δεν ήθελα ν' ακούσω δια γάμο . Η τέχνη μου γέμιζε χαρά τηνζωή μου. Ήμουν ελεύθερο πουλί. Είχα δική μου περιουσία από κληρονομιά ενός θείου μου. Αλλά κι ή ανατροφή μου, η αγάπη μου για τους γονείς μου δεν μου έδιναν το θάρρος να εγκαταλείψω τα πάντα για την αγάπη μας. Αυτό δεν μπορούσε να το καταλάβη ο Περικλής μου, ότι προτιμούσα την ελευθερία πάνω από τον έρωτα.
«Τον χειμώνα αυτόν πέθανε ο αγαπημένος μου πατέρας. Ός τότε ζωγράφιζα μόνο για την ευχαρίστησή μου. Δεν άρεσε του Πατέρα μου να εξασκήσω την ζωγραφική ως επάγγελμα..*

Τώρα όμως πού δεν ζούσε πια εκείνος, απεφάσισα να σπουδάσω συστηματικά ζωγραφική. Στην Σχολή Καλών Τεχνών του Πολυτεχνείου Αθηνών δεν ήταν δεχτές οι γυναίκες. Η μητέρα μου ήταν ανώτερη γυναίκα, πρωτοπόρος της γυναικείας χειραφετήσεως. Εκείνη με συμβούλεψε και παρουσιάστηκα στον Βασιλέα μας Γεώργιο τον Πρώτο..... Ο Βασιλεύς μ' εδέχθηκε πατρικά. Μου είπε: - Δεν φοβάσαι κοριτσάκι μου να εργάζεσαι μαζί με τόσα αγόρια; -Όχι μεγαλειότητα είπα, Είμαι έτοιμη σε κάθε θυσία για την Τέχνη -Καλά καλά, θα δούμε αν μπορεί να γίνη Και ο νόμος έγινε. Ήμουν ή πρώτη γυναίκα σπουδάστρια που μπήκε στην Σχολή Καλών Τεχνών του Πολυτεχνείου Αθηνών το 1903. Επήρα το δίπλωμά μου το 1907 και κατόπιν από διαγωνισμό έλαβα και υποτροφία για τρία χρόνια στο εξωτερικό. Έφυγα για το Μόναχο..»

(πορταίτο της Σοφίας Λασκαρίδου από τον Π. Ματθιόπουλο και «Στέλλα Βιολάντη» του Γρηγ. Ξενόπουλου, ηρωίδα την οποία λέγεται πως εμπνεύστηκε από την προσωπικότητα της Σοφίας Λασκαρίδου.)

(ΟΧΙ ΑΤΤΙΚΟΣ ΑΗΡ ΑΛΛΑ ΑΤΤΙΚΟΝ ΧΩΜΑ» Ακρόπολις 1903:)*«Εγώ το παρελθόν όλον το θέλω προς ζήτησιν υλικών, προς φωτισμόν του παρόντος και οδηγίαν του αύριον. Εγώ μάλιστα δεν ανεβάζω κανένα εις τους αρχαίους αλλά κατεβάζω όλους τους αρχαίους εις του Ζαχαράτου»*

(«ΝΕΟΝ ΠΝΕΥΜΑ», 1905):*«Δέον να καταλυθούν απαξάπασαι αι παλαιαί και να δημιουργηθούν νέαι αξίαι»*

(ΕΚΚΛΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΚΟΙΝΟΝ, 1907:)*«....η γλώσσα πρέπει να γίνει τρίμματα και πρώτη ύλη πρώτα, δια να αναπλασθή έπειτα νέα μορφή αληθινή, αποτελουμένη από όλα όσα αποτελούν αυτήν και εμάς»*

« Αρχίζετε κάθε τι από την αρχή, από τη ρίζα, από τη βάση. Μην κρεμάτε από τη στέγη ξεπατωμένον σπιτιού στέρεες σκαλωσιές. Θα γκρεμιστείτε μαζί τους.....όλα τα ελληνικά προβλήματα δια να λυθούν πρέπει να ξανατεθούν από την αρχή, να ξαναλυθούν από την αρχή..»

«Ζωντόβολα μη φοβάσθε την αλήθεια. Η αλήθεια δεν σκοτώνει, τα ψέμματα καταθάπτουν τους λαούς»

«Αδύνατον πλέον να ψευδόμεθα και να αυτοκτονούμεν εθνικώς, κρύβοντες την δύναμιν του ελληνισμού μας χάριν του χριστιανισμού μας».. « «Ελληνική φυλή δεν σε έσωσεν ο χριστιανισμός αλλ ο ελληνισμός σου..»

(«Τηλεφωνήματα», 1903):*«Μου ζητάτε κοψίματα, ραψίματα, κτενίσματα ιδεών. Τι σας μέλει; Τι σας μέλει; Τι σας μέλει; Εγώ μειώνουμαι, εγώ βλάπτομαι, εγώ χάνω. Νομίζετε ότι δεν το εννοώ; Αλλ αυτό θέλω. Εάν εγώ πάρω και τελειώσω κάτι τι, αυτό ετελείωσε, δεν έχει να το πάρη άλλος, τίποτε δεν ωφελεί, είναι ιδιόν μου. Αλλά εάν πετάξω σωρούς ιδεών, μπορεί ο καθένας να πάρει, να κόψη, να ράψη, να κτενίση, να δημιουργήσκει ό,τι θέλει...*

Απευθύνομαι προς όλους μη εξαιρών κανένα. Θέλετε να δημιουργηθεί ένας ιδεολογικός κόσμος ωραίος; ..Σεις θα τον δημιουργήσετε άμα σας εύρουν τον δρόμον. Θέλετε να ξεπαγώσουν, να ξεναρκωθούν, να κινηθούν οι πολλοί προς όλα τα ωραία που ποθείτε; Αφήστε με ελεύθερον να τους κεντρίσω και να τους οιστρηλατήσω όπως ξέρω...

Εγώ τίποτε δεν σας ζητώ και τίποτε δεν έχετε να μου δώσετε. Επαίνους δεν θέλω. Δόξαν σας την χαρίζω. Εγώ θα σας αδειάσω εις το κεφάλι ό,τι είναι χρήσιμον, κινητικόν, ηδονικόν της ζωής σας. Γρήγορα γρήγορα κι έπειτα χαίρετε, χαίρετε. Εγώ μια φοράν θα ζήσω ... Και όταν περάσει η νεότης τα ρέστα σας τα χαρίζω. Δεν έχω σκοπόν να φάω τα νειάτα μου με σας. Εγώ την μόνην δόξαν που εξήλευσα είναι η δόξα των φιλιών. Θέλω να αισθάνομαι το κεφάλι μου άδειο, κούφιο, φορτωμένο με το στεφάνι των φιλιών. Και θέλω να πεθάνω νέος, ορθός....»

«Δεν έχω καμμίαν πεποίθησιν εις τίποτε. Δεν υπάρχει αλήθεια αδιαφιλονίκητος εκτός ίσως των μαθηματικών, τα οποία δεν γνωρίζω ούτε υπάρχει ελπίς να μάθω. Καθήκον επί της γης του ανθρώπου είναι να αμφιβάλλη. Εις ένα πράγμα δεν πρέπει να αμφιβάλλη: εις την ύπαρξιν του ωραίου!»

Ο Γιαννόπουλος συναντά στο δρόμο την μάνα Λασκαρίδου, ετών 45.

«Α κυρία Λασκαρίδου πως χαίρομαι ό,τι σας βλέπω. Τι κάνει η μεγάλη μας καλλιτέχνις;»

ΛΑΣΚ.: «Η Σοφία μου έχει σπουδαίο προορισμό στην Τέχνη. Στέλνει θαυμάσια πιστοποιητικά από τους Καθηγητές της στην Ευρώπη. Εκθέτει σε όλες τας Εκθέσεις. Αυτή δεν πρέπει να παντρευτεί. Έχει εμπρός της δοξασμένο μέλλον»

«Έχετε δίκαιο....Πρέπει να αφοσιωθεί στην Τέχνη...»

Ο Γιαννόπουλος ανεβαίνει στην Ακρόπολη φορώντας λευκά γάντια, φορτωμένος άνθη, καταμεσήμερο με ζέστη .

(ΕΚΚΛΗΣΙΣ ΠΡΟ Σ ΤΟ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΚΟΙΝΟΝ 1907):

**«ΕΝΑ ΤΙΠΟΤΕΝΙΟ ΠΑΙΔΙ, ΤΡΕΧΟΝ ΣΤΩΝ ΓΛΥΚΩΝ
ΒΟΥΝΩΝ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΤΑ ΑΔΩΝΙΑ ΦΩΤΑ, ΕΙΔΕ,
ΣΤΩΝ ΚΑΤΑΛΑΜΠΡΩΝ ΜΕΣΗΜΕΡΙΩΝ ΤΑ
ΚΑΤΑΓΑΛΑΝΑ ΟΥΡΑΝΙΑ, ΝΑ ΠΕΡΝΑ ΤΟ ΟΛΟΛΕΥΚΟΝ
ΑΤΙ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΜΕ ΤΑ ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΑ
ΚΑΤΑΣΠΡΑ ΠΤΕΡΑ, ΚΑΙ ΕΤΟΛΜΗΣΕ, ΕΧΥΘΗ,
ΕΒΑΛΕ ΤΟ ΧΕΡΙ ΤΟΥ ΣΤΗ ΡΙΖΑ ΤΩΝ ΠΤΕΡΩΝ ΤΟΥ, ΤΑ
ΚΡΑΤΗΣΕ ΛΕΥΚΟΦΛΟΓΑ ΟΡΘΑ. ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ
ΑΛΟΓΟΝ ΚΑΤΕΒΗΚΑΝ, ΠΑΤΗΣΑΝ ΣΤΗ ΓΗ. ΠΙΣΩ ΤΩΝ,
ΤΑ ΓΥΝΑΙΚΑΛΟΓΑ ΤΩΝ ΧΙΜΑΙΡΩΝ ΣΑΣ ΟΛΑ,
ΧΑΡΜΟΣΥΝΑ ΧΡΕΜΕΤΙΖΟΝΤΑ, ΧΤΥΠΟΥΝ ΤΟ ΠΑΝΕΥΜΟΡΦΟ ΧΩΜΑ....
... ΜΕ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΔΥΝΑΤΟ ΤΑΝΥΜΑ ΤΩΝ ΠΤΕΡΩΝ ΤΟΥ ΤΟ ΑΕΡΕΝΙΟ ΠΑΙΔΙ
ΚΤΥΠΗΜΕΝΟ ΑΠΟ ΤΟ ΠΤΕΡΟ ΤΟΥ, ΘΑ ΠΕΣΗ ΝΕΚΡΟ ΗΛΟΝΙΚΑ, ΜΕ
ΒΡΕΜΜΕΝΑ ΤΑ ΧΕΙΛΗ ΑΠΟ ΤΟ ΜΕΛΙ ΤΗΣ ΗΛΟΝΗΣ ».**

Ο Γιαννόπουλος με το ζευγάρι Κατσίμπαλη βλέπουν σινεμά στο καφενείο Ζαχαράτου στο Σύνταγμα. Τρώνε και πίνουν. Ο Γιαννόπουλος δείχνει μian αλλόκοτη ευθυμία, τον κοιτάζουν παραξενεμένοι. Τους χαρίζει εικόνα αρχαίου αναγλύφου με έφηβο που

συγκρατεί ατίθασο άλογο (από τη Ζωοφόρο του Παρθενώνος). Τους διαβάξει ένα κείμενό του. Αγοράζει μύρα και φαί λέγοντας : «Αύριο θα κάμω μία εκδρομή...».

Επιστολή του προς «κύριον Δημ.Καμπούρογλου Εφορον της Εθνικής Βιβλιοθήκης»
«Αθήναι, Ανοιξις. Δημητράκη, δυο λέξεις βιαστικές. Εχω φύγει για τη Θεσσαλία και από κει για για ταξίδι άγνωστο και μακρινό. Κάθε άλλη έκδοσις διαψευσθήτω και εμποδισθήτω κάθε εκδήλωσις ανθρωποειδής. Ο παππούς υποψιασθείς πονεί και δεν πρέπει να μάθω τίποτε. Μόνο στη φύση θα με θυμάστε εμένα . Τίποτε άλλο δεν είναι για μένα. Και στον ύπνο μου -τι γλυκός, τι δροσερός- θέλω να ξέρω ότι είμαι μόνο με τα μυστικά, μόνο με τα ωραία.....»

Συντάσσει κι άλλες επιστολές, πρὸς Κ.Κατσίμπαλη, Ι.Ζυγομαλά, Ι.Δραγούμη, Μ.Χαιρέτη, Κ.Κρίτσα, τις αδελφές του στο Κάϊρο και τον αδερφό του στο Λονδίνο, Χαλκιάπουλο στη Δρέσδη)

(«Η Ελληνική Γραμμή και το Ελληνικόν Χρώμα, 1903-4»): «Οι Τωρινοί έχουν φάγει τρελλόχορτον και έχουν πίοι τρελλόνερον. Φεύγουν από την ημέρα και πηγαίνουν εις την νύκτα. Ζητούν από την νύκτα τα έργα της ημέρας. Ζητούν από την νύκτα τας τέχνας γραμμών και χρωμάτων...Πηγαίνουν εις το Έρεβος να ιδούν το Φως....

Μαυροντυμένη νεολαία στις καφετέριες

Ανθρωποι του Ερέβους με τα φορέματα του Αδου, φορέσετε τα φορέματα του φωτός. Νέοι, νέοι, νέο, ετοιμασθήτε για τον αγώνα του φωτός και του σκότους.. Ενδυσθήτε ρουχικώς, σωματικώς, πνευματικώς με ήλιον. Λαμπροστολιστήτε με τα φώτα και τα χρώματα της Γης σας. Και πάρτε τα καμτσίκια των χρυσών ακτίνων και κτυπάτε παντού αλύπητα και κατακέφαλα το μαύρον.

Ατιμάζει τους ωραίους θεούς ο δεχόμενος το δώρον της ζωής με πένθιμον πνεύμα, πένθιμον σώμα, πένθιμον ένδυμα. Ατιμάζει τους ωραίους θεούς της Ελλάδος ο σκοταδιάζων την ελληνικήν ζωήν. Κάτω λοιπόν όλα, σύρριζα, πρόρριζα. Ολαι αι μιμήσεις, ανεξαιρέτως όλαι.

Τα πάντα πρέπει να εγκαταλειφθούν, να κλωτσοπατηθούν και να πεταχθούν από την ελληνικήν γήν. Μην ξαφνίζεσθε και μην τρομάζετε σκλάβοι. Εάν ο κάθε ευρωπαίος έχη το δικαίωμα να αλωνίζη το ωραίον και να ανεμοτουρλίζη τας τέχνας, τρισεκατομυριάκις το δικαίωμα αυτό το έχω εγώ. Εγώ που δεν είμαι σκλάβος κανενός. Εγώ που βλέπω γραμμάς και χρώματα. Εγώ που εδημιούργησα το ωραίον. Εγώ που εδημιούργησα το πνεύμα. Εγώ που έχω θειοτάτην γήν. Εγώ που έπλασα την Αφροδίτην. Εγώ που την βλέπω εις την πατρίδα της και την πατρίδα μου με το φώς της και το φώς μου. Εγώ που την βλέπω παντού ζωντανήν εις την γήν μου. Δηλαδή σείς μαυροβερνικωμένοι τενεκέδες.»

(«Ξενομανία»1903): «Όλα αυτά τα ιταλογαλλικά και γερμανοεβραϊκά πράγματα με τα οποία εγεμίσατε τα σπίτια σας καταξοδευόμενοι, κλέπτοντες, ατιμαζόμενοι δια να εύρετε τα χρήματα,νομίζοντες ότι κάτι κάνετε, ότι θα φανείτε πολιτισμένοι, όλα αυτά ακριβώς είναι προστυχότατα, βανανσότατα και σας αποδεικνύουν φρικαλέαν ακαλαισθησίαν και βαθύ χωριατισμόν.»

Δήλωση του ΣΠΥΡΟΥ ΜΕΛΑ ετών 27): *«Παραδίδεται στην εργασίαν του με πάθος, γράφει νυχθημερόν επί ολόκληρα έτη ενώ σιγά σιγά η περιουσία του τον αφήνει και η πενία τον ευρίσκει μεταξύ των τεσσάρων τοίχων εις το υπερών ενός ξενοδοχείου... Αναπτύσσει απίστευτον ηρωισμόν, ζει απλώς με ένα παξιμάδι την ημέραν διότι ο υπερήφανος χαρακτήρ του δεν του επιτρέπει να δεχθή τίποτε από όσα του προσφέρουν οι περικυκλούντες αυτόν φίλοι και συγγενείς. ...*

Κι ενώ παλαίει αγώνα υπεράνθρωπον η γαληνιαία επιφάνειά του κρύπτει επιμελώς την τρικυμίαν του βυθού. Πιστεύει ακραδάντως εις εις την αποστολήν του, εις το έργον του.

Και εφ' όσον πιστεύει περισσότερον επί τοσούτον η απαισία πραγματικότης τον προδίδει....Η «ΕΚΚΛΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΚΟΙΝΟΝ» δείχνει αρκετά πόσον απέχει ο συγγραφεύς από τους αναγνώστας του ως προς την αίσθησιν της πραγματικότητος. Αυτός μας καλεί να τον ακολουθήσομεν εις την Αναγέννησιν της Ελλάδος ενώ ημείς τον ειδοποιούμεν ότι έχασεν τελείως τα ίχνη της πραγματικότητος...Μας θεωρεί απίστους και μας εγκαταλείπει. Δημοσιεύει μίαν δήλωσιν εις την «Ακρόπολιν» κατά την οποίαν δεν υπάρχει πλέον, απέθανεν.....»

ΒΛΑΣΣΗΣ ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ ετών 62, (ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ- 1-9-1906):-Που είναι ο Νέος Ελληνικός πολιτισμός, η ελληνική αναγέννησις τεχνών και γραμμάτων; «Τον εσκότωσαν», λέγει ο Περικλής Γιαννόπουλος, «τον εσκότωσαν οι Κλέφτες-Ηρώες κι οι Κλέφτες-Κούτσουρα, οι πρώτοι πνίγοντας τους Φαναριώτες κι οι δεύτεροι σχηματίζοντας την επίσημη Ελλάδα: κούτσουρα εκείνοι, κούτσουρο κι αυτή.»

Από τα κείμενά του δεν φαίνεται να έχει βαθιές γνώσεις πάνω στα θέματα με τα οποία καταπιάνεται, την αρχαιότητα, την ιστορία, τη λογοτεχνία ή τις τέχνες. Άλλωστε σύγχρονοί του λένε πως δεν του άρεσε ιδιαίτερα το διάβασμα, πως δεν τελείωνε ποτέ ένα βιβλίο. Υποβάλλει όμως στον αναγνώστη ένα δυνατό όραμα και ιδέες όσο και αν πολλές φορές φαίνονται αυθαίρετες. Απέχει και της καθαρευουσιάνικης και της μαλιαρής τυποποίησης πράγμα που στρέφει εναντίον του τους δημοτικιστές. Η λατρεία του για τη ζωή, την ομορφιά και την «ελληνική» αντίληψη του κόσμου είναι ιδεαλιστική, θεατρική ή και προκλητική στην εποχή του. Σίγουρα θα φάνταζε σε πολλούς αλαζονικός, εξυπνάκας ίσως, καταλαβαίνουμε τις αντιπάθειες που θα προξενούσε. Καθημερινά ανεβαίνει στην Ακρόπολη με μίαν αγκαλιά λουλούδια, του αρέσει ιδιαίτερα ο ναός της Απτέρου Νίκης.

(“Προς τους Καλλιτέχνας μας, Ζωγράφους, Γλύπτας, Αρχιτέκτονας και Μουσικούς” 1903:) «Υπό τό παρισινόν φόρεμα τοῦ Συντάγματος καί της Βασιλείας και του πολιτισμοῦ ζῇ και θριαμβεύει ο προγονικός Κλεφτισμός. Υπό το παρισινόν φόρεμα του τωρινού αρχοντοχωριάτου, του ξιπασμένου που είναι ο κάθε τωρινός "Έλλην, λάμπει ολοφάνερος δι' όλων των σωματικών γραμμών, κινήσεων ψυχικών και διανοητικών καί καλλιτεχνικών εκφράσεων ο Κλέφτης. Όπως όλοι οι κλάδοι, όλη η Έλλάς, καί όλοι αι Τέχναι, είναι διωργανωμένοι σαφώς κατά το κλεφτικόν σύστημα.

....Οι καλλιτέχναι κάθε Τέχνης αποτελούν εθελοντικά, πανελεύθερα, ασύντακτα μπουλούκια .. Δύο, τρία, τέσσερα παλληκάρια ανακηρύσσουν ένα καπετάνιο, συσπειρούνται εις μίαν αμυντικήν και επιθετικήν συμμορίαν, προς κατάκτησιν οικοπέδων, αρπαγήν και εγκατάστασιν. Όπως ή πολιτική, ο στρατός και το κάθε τι, ούτω και τα σωματεία των καλλιτεχνών είναι άτακτα σώματα. Έντός αυτών και εκτός αυτών, διακρίνονται καί υπάρχουν, τυχαίας γεννήσεως, τυχαίας ανατροφής, τυχαίας αναπτύξεως, τυχαίας αισθητικής, άτομα θαυμάσια. Και τίποτε άλλο.

Οι καλλιτέχναι όλων των κλάδων - όπως και όλοι οι άλλοι Έλληνες - αναμένουν από τάς Κυβερνήσεις την διόρθωσιν των πραγμάτων. Αυτό είναι η εσχάτη βλακεία. Και δυστυχώς είναι βαθύτατα ριζωμένη εις όλα τα τωρινά κεφάλια. Και είναι ακατανόητον, πώς άνθρωποι με κοινόν νουν, κυττάζοντες έναν έναν τους ανθρώπους της πολιτικής, είναι δυνατόν να περιμένουν το παραμικρότερον πράγμα από αυτούς. Καιρός να κοπή πρόρριζα η ελπίς αυτή. Τίποτα δεν θα κάμουν ποτέ των οι πολιτικοί, και θα είναι οι τελευταίοι που θα ανθρωπισθοῦν, θά μεταβληθοῦν αυτοί, δια να μεταβάλλουν τα πράγματα. Και καιρός να ξεριζωθή και η Συβαριτική, η Βραχυανική σταυροχερηδόν και σταυροποδηδόν, αναμονή των καλλιτεχνών από τον ουρανόν ανθρώπων αναμορφωτών. Καιρός να παύσουν τα απελίσματα και τα αναστενάγματα: «ή εποχή, ή κοινωνία, ή πολιτική, η κατάστασις», και να αρχίση ο άγών. Οι άνδρες ποτέ δεν κλαίουν αλλ' αγωνίζονται. Αγωνίζονται με αίμα και με πυρ. Και αγωνίζονται πρώτοι πρώτοι, και πρώτοι είναι οι άνθρωποι των Ιδεών και των Τεχνών.»

ΙΩΝ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ ετών 32 « Δεν ξέρω αν λέει σωστά πράγματα ή στραβά το βιβλίο του Γιαννόπουλου, μα όταν το διάβαζα ήταν σαν άνεμος να φυσομανούσε μέσα μου τρομαχτικά και να συντάραζε τον ελληνισμό μου και να με λευθέρωνε, κι αφού το διάβασα μου φάνηκε σαν το βορριά τον παγωμένο που μανιασμένος σαρώνει τους βρώμιους από μικρόβια αέρηδες και από κάθε βρώμα και σκουπίδι καθαρίζει τον κόσμο. Το βιβλίο του καθαρίζει τον Έλληνα που ξέρει να το διαβάση, και ο Έλληνας τώρα είναι τόσο ψόφιος, είναι τόσο γεμάτος βρώμα και μικροπρέπεια που σκουλικιάζει. Μπορεί να τον είπαν τρελλό, εκείνον που το έγραψε, και όμως είναι πιο σωστός και πιο γνωστικός από κάθε Έλληνα σημερινό. Η «φρονιμάδα» είναι των πολλών, αυτή μας έφαγε και μας τρώει. Την «τρέλλα» θέλω, αυτή με καθαρίζει από τα βαριά και βρώμια κατακαθίσματα, που αφήνει μέσα μου περνώντας η συγκαρινή, η ταπεινωμένη ελληνική ζωή και με φαρμακώνει. Η τρέλλα έχει μάτια και βλέπει. Η φρονιμάδα είναι τύφλα. Τρελλοί είταν οι προφήτες και γνωστικά τα ξεπεσμένα πλήθη.»

Επιστολή Γιαννόπουλου προς «υπολοχαγόν Κ.Κρίτσα»

«Κώστα μου φεύγω για το μακρυνό ταξίδι... Η τελευταία μου θέλησις... : Ξέρεις, το μίσος που είχα στη ζωή μου για κάθε κουβέντα και φασαρία περί εμέ. Φρόντισε λοιπόν και εσύ να με γλιτώσεις από κάθε μικρότητα...»

(«Η Ελληνική Γραμμή και το Ελληνικόν Χρώμα» 1903-4) : «Αήρ, ουρανός, όρη, θάλασσα είναι κυανά. Είς οίονδήποτε ύψηλόν σημείον σταθή κανείς, βλέπει εις τον τελευταίον στέφανον των υψηλών ορέων - Ύμηττός, Πεντελικόν, Πάρνης - και εις τάς απωτάτας κορυφάς των όπισθεν αυτών Φοινομένων ορέων, πάντοτε δεσπόζον το Κυανούν. Και τό αιθέριον αυτό Κυανοῦν διέρχεται όλων των τόνων, όλην την κλίμακα των δυνάμεων και των ατονιών, από των βαθυτάτων βρεμμένων σταφιδοσωρών μέχρι των ασυλληπτοτάτων γαλανοτήτων ηλιορρύτου οφθαλμικής κόρης γάτας, από των πυκνοτάτων μέχρι των αραιοτάτων. Από των τονωτικωτάτων αγαλλιάσεων μέχρι των ατονωτάτων μελαγχολιών, από τα ελπιδοφόρα ροδαυγήματα και τα μεσημερινά ενθουσιάσματα έως τα δειλινά κρώματα των μελών και τα ήδυπαθέστατα κλεισίματα κουρασμένων ματιών. Και το ένα αυτό κύριον χαρακτηριστικόν Χρώμα, τό απλούμενον εις αέρα, όρη, νερά, δέχεται τούς καταγωνισμούς του Αργύρου αργυρονεφούται, αργυροσκονίζεται, αργυρανθίζεται αργυροβρέχεται, αργυροφλεβούται, ή αργυρορροή διακλαδοῦται εις συρματένια ρυάκια επί των ορέων, εις μεγάλα αργυρά ρεύματα επί της θαλάσσης καί τά μαργαριταρόχρσα θωπεύματα από των μαυροτέρων, μαύρου μαργαριταριοῦ, μέχρι των φωτεινοτάτων καί ύελοδεστών αργυρορρενμάτων σεληνοφωτίστων θαλασσών, τρέχουν άπαλύνοντα, βελουδίζοντα καί στιλπνόνοντα. Καί τό ενα αυτό, απώτατον, ορεινότατον χαρακτηριστικόν Χρώμα, δέχεται εις τόν υπεράνω αυτού άέρα καί τήν πρό των ποδών του γήινην ὕλην τούς καταγωνισμούς του Χρυσού, άνωθεν καί κάτωθεν, χρυσοφιλείται, χρυσογραμμίζεται, χρυσακτινοῦται, χρυσολούεται, χρυσανθίζει, χρυσοκαίεται εις χρυσοστέμματα νεφών, εις εκκρηγμένα πυροτεχνήματα χρυσοβελωνωτών πευκώνων, εις χρυσόρροα ρεύματα χρυσοτυφλούντος ερωτος θαλασσών. Καί τά χρυσόχρσα φιλήματα από των βαθυτέρων χρυσοβυσινοφλόγων καί χρυσοκοκκινοπύρων μέχρι των φωτεινοτάτων χρυसानαμμάτων των αέρων, τρέχουν παντου, χρυσογράφοντα, χρυσοξανθίζοντα, χρυσονεκροῦντα η χρυσογαλίζοντα.

«... τι ψιθυρίζουν; τι φλοισβίζουν; τι σιγολαλούν; τι κελαδίζουν; τι φλογερίζουν; τι παιανίζουν; τι θουριάζουν όλα αυτά τα Αργυρόφωτα και Χρυσόφωτα και Μαργαριταρόφωτα, όλαι αι ηλιοσεληνοκύαναι αγλαότητες, όλαι αι γαληνιώταται γλαυκότητες και ήδονικώταται γαλανότητες, τα σαπφειρολαμψήματα και σμαραγδολαμψήματα, αι ροδολαμπαί και λεμονανθολαμπαί, τα χρυσηλέκτρινα γέλοια και χρυσόφλογα και πορφύρεα θουριάσματα, τα ξανθόχρσα και ερυθρόπυρα και

χρυσέρυθρα παιγνιόφωτα, τα τριανταφυλλοθωπεύματα, βανιλιοφιλήματα, κρινοδάκρυα και αμυγδαλανθίσματα, τα οποία ζαλίζουν, μεθούν, τρελλαίνουν και έλκουν με μεθυστικωτέραν ηδονήν χιλίων γυναικών Σολομώντος, φωτοπλέκοντα του Ουρανού μας το Εαρ και τον Ερωτα.»...

«ΕΑΡ και ΕΡΩΣ αμάραντα, αιώνια, αέναα; Πουθενά ΣΚΟΤΟΣ, πουθενά τρόμος, πουθενά φόβος, πουθενά μυστήριο, πουθενά βάρος, πουθενά λύπη, πουθενά κακία, πουθενά δυσθυμία, πουθενά σκυθρωπότης. Τα πάντα, εις την μικροτάτην μυχήν των χωμάτων και την εσωτάτην καρδίαν των φυλλωμάτων και την απωτάτην κορυφήν όρους και το απώτατον νέφελον, όλα φως! φως! φως! χρώμα! χρώμα! χρώμα!»

«Όλα παντού και πάντοτε λέγουν: Βλέπε' στάσου' κάθου' μένε χαίρε' μην παιδεύεσαι' μην βασανίζεσαι. Ηρέμει. Γαλήνευε. Μένε ωραία και βλέπε. Ένα ελαφρόν τραγούδι θα κινήση τα χείλη σου. Μία ελαφρά αύρα χαρίεντος και παιγνιώδους πόθου καλλονής θα κινήση τα χέρια σου εις μίμησιν, θα λάβης ολίγην ύλην και θα διασκεδάσης την ώρα της ζωής σου, πλάττων και συ ένα ωραίον άθυρμα. Λυπείσαι; κάθε βάρος, κάθε αθυμία, κάθε λύπη, με ένα στέναγμα θα διαλυθη εις τον αέρα. Χαίρεις; Ο αέρας της Χαράς θα γίνη τραγούδι. Πονείς; Ο αέρας του Πόνου θα γίνη τραγούδι. Ο Θάνατος έπέρασε κοντά σου; Ο αέρας του Θανάτου θα γίνη μοιρολόγι. Χαρά, Λύπη, Πόνος, Θάνατος, εδώ τίποτε δεν είναι σκοτεινόν, τίποτε βουβόν. Εδώ όλα τραγουδούν. Εδώ όλα είναι κελάδημα. Όλα λέγουν ή Ζωή είναι Γλυκειά. Η Ζωή είναι Ωραία. Η Ζωή είναι ένα ελαφρότατον Ονειρον. Ένα Χαρίεν, Γαλήνιον Ονειρον. Ένα ωραίον, ταχύ, περαστικόν φωτοπαίγνιον. Ένα ελαφρόν μέθω ολίγης ώρας, ένα αιθέριον τραγουδιστικόν ζάλισμα φώτων. Ολίγη ώρα Γέλωτος καταλήγοντος εις κλάμματα. Ολίγη ώρα κλαυμάτων λήγουσα εις Γέλωτα. Γέλοια και κλάμματα θωπευμένα με Φιλήματα.»

(«Η Ελληνική Γραμμή και το Ελληνικόν Χρώμα: ΑΙΓΑΙΟΥ ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ, 1903-4»): «ο ήλιος έπεσεν όπισθεν της πόλεως Σύρου ... Παντού βασιλεύει σιγή, ουδαμού σείεται αύρας πνοή: παντού απλώνεται νωχέλεια θερμοτάτη και η θάλασσα πνιγμένη αδρανεί.. Πτερόεντα πλοιάρια, όπου έτοχαν μένουν κολλημένα, με διπλωμένα τα πτερά, σαν πτηνά αναπαυόμενα επάνω εις νερά....

«πλησίον του μώλου σχήματα ανθρώπων καθισμένα, μελανά και άφωνα, έχουν τον αέρα ακολουθούντων νωχελώς λειτουργίαν , ή αγαθών γελαδινών ζώων απλώς ηρεμούντων. Εις τον ερυθροκίτρινον κυματοθραύστην, βρεφών και δουλαρίων σμήνος, σαν έντομα πολύχρωμα.»

«... Κόρη εις περιστύλιον περιφερικόν παραλιακού έξώστου προσθέτει την ποιήσιν του θήλεως, περιφέρει μαλακώτατον ραδινόν σχήμα σαν δονουμένη και κυμαινομένη υπό των καλλονών, τείνουσα μεγάλους οφθαλμούς νοσταλγού άνωθεν μελαγχολικών πόθων ανθούντων εις μειδίαμα χειλέων, σαν λυπουμένη παρομοίως με τας Νύμφας, διότι το Φώς αποσύρεται από την μορφήν όλων των, και μετ' ολίγον δεν θα φαίνονται πλέον. Και γίνεται αισθητή η κυμαινομένη κόρη σαν άσμα ναύτου μελαγχολικώτατον, ως νυκτωδία τις ηδυτάτη περιραίνουσα τον αέρα.

Κόρη της οποίας τα μάτια εμεγάλωσαν, εμεγάλωσαν και έπειτα έσβησαν από τον επάνω κόσμον»

«Ω ωραίε Θεέ της Ελλάδος. Μίαν μοναδικήν φοράν τα χείλη μου εκινήθησαν εις δέησιν, μίαν μοναδικήν φοράν επρόφεραν αίτησιν, να είναι ώρα παρομοία και παρόμοιον το θέαμα, η ώρα που θα κλείουν οι λατρεύοντες οφθαλμοί μου και μία μόνη ιδέα εκφράσεως της ιεράς γοητείας υπερισχύει, να κύψη κανείς και να φιλήση το γενέθλιον χρώμα να εγερθή και να κάμη εν βαθυτάτη ευλαβεία τον σταυρόν του, λατρεύων το χρώμα και το ύδωρ και το χρώμα και τον ουρανόν και τον αέρα της ιεράς Ελλάδος»

Τετάρτη 7 Απριλίου 1910

Ο Γιαννόπουλος με τον αμαξά φτάνουν και σταματούν στο Φυλάκειο του Αγγλικού Καλωδίου (τηλέγραφο) στο Σκαρμαγκά. Βρέχει. Ανοίγουν το καλάθι, τρώνε και πίνουν τις 2 μπύρες. Ο Γιαννόπουλος δείχνει τα άλογα στον αμαξά, απομακρύνεται και κόβει αγριολούλουδα. Παραδίδει την ανθοδέσμη, το παλτό, το καπέλο του, το μπαστούνι και το χαρτοφύλακα στον αμαξά, παραγγέλλοντάς του κάτι, βάζει ένα λουλούδι στο δεξί αυτί. Φοράει τον βαρύ σάκο στην πλάτη, τον δένει στο στήθος.

Μπρος στην ακρογιαλιά Σκαρμαγκά. Ο Γιαννόπουλος μόνος, καβάλα στ ασέλωτο άσπρο άλογο κατευθύνεται προς τη θάλασσα. Όταν το νερό φτάνει στη μέση βγάζει το περίστροφο και πυροβολείται στον δεξί κρόταφο. Βυθίζεται, το άλογο τινάζεται και γυρίζει πίσω στην ακρογιαλιά.

Πέμπτη 8 Απριλίου 1910

Ο Κρίτσας και η βουρκωμένη γυναίκα του, ο Κ.Κατσιμπαλης, ο Αστυνόμος, ο Ζυγομαλάς μαζεμένοι στον τόπο της εξαφάνισης, ψάχνουν, μπαίνουν στα νερά, εξετάζουν τα πράγματα που άφησε.. Ρίχνουν λουλούδια στην ήρεμη θάλασσα.

Ο αμαξάς Κάρλος: « Παραμύθια και μόνο παραμύθια.. Ούτε άλογο του έδωσα, μόνο που μου 'χε ζητήσει να πάρω μαζί και τα κοντά γκέμια. Ίσως να το χε σκοπό να καβαλικέψη, όμως δεν έγινε τίποτα τέτοιο. Έφυγα όπως μου ζήτησε με τη βαλίτσα που μου δωσε για τον κ. Κρίτσα και τον άφησα εκεί στο Σκαρμαγκά.. Όλα τ άλλα είναι παραμύθια των εφημερίδων..»

Δήλωση του 58χρονου Δημ. Καμπούρογλου: «-Σημειώσατε πως πριν αναχώρηση δια τον Σκαρμαγκάν, είχε καύσει όλην την λογοτεχνικήν εργασίαν του. Μεγάλη απώλεια ήτο η «Αρχιτεκτονική» η οποία ήτο πλήρης. Όσοι ήκουσαν αποσπάσματα εξ αυτής είναι σε θέσιν να γνωρίζουν το μέγεθος της απωλείας. Ολόκληρον το κιβώτιον ήτο πλήρες από εργασίαν ανέκδοτον.

Όταν μου έλεγε ότι θα καύσει την εργασία του διότι δεν θα εκδοθεί αφ εαυτής, και δεν δέχεται να του την εκδώσει άλλος, του υπέδειξα ότι αυτό θα είναι μια απώλεια δια τον τόπον, μου απήντησε με το νευρικόν του γέλιο - Αυτά παιδί μου μού τα ενέπνευσε η ατμοσφαίρα των Αθηνών και η αττική ομορφιά και θα τα εμπνεύσει και εις άλλους!

Όταν εξέδωσε το «Νέον Πνεύμα», η χαρά του του ήτο τόση , διότι επίστευεν το μεν ότι το έργον θα επιδράσει επί της κοινωνίας, το δε ότι θα δυνηθεί δια της πωλήσεως του έργου «Εκκλησις προς τους νέους» την οποίαν θα εδημοσίευσεν κατόπιν, να εκδώσει την «Αρχιτεκτονικήν», και δια των εξ αυτής κερδών, τα άλλα έργα του.

Ατυχώς η «Εκκλησις» έτυχεν ψυχράς υποδοχής. Ούτε εξητήθη καν από τα βιβλιοπωλεία. Συνέπεια τούτου ήτο η δήλωσίς του δια τινος εφημερίδος, οτι παραιτείται πάσης λογοτεχνικής εργασίας, και η αναχώρησίς του δι Αίγυπτον.

Κατόπιν επανήλθεν εις Αθήνας, της οποίας και αυτήν την σκόνιν κατώρθωσε ν' αγαπά «η χρυσή σκονίτσα των Αθηνών» έλεγε με περιπάθειαν, «αι γραμμαί της αι αθάνατοι, τος φως της και πάλιν το φως». Η τελευταία του επιθυμία ήτο να μη δώσωμεν εις τον θάνατον άλλην έννοιαν από εκείνην την οποίαν ο ίδιος έδιδε, μίαν μετάβασιν δηλαδή εις την φύσιν από της οποίας προήλθομεν, «σαν παρακλάδι τυχαίο», ως συνήθιζεν να λέγη.»

Δήλωση Βλάσσης Γαβριηλίδη (εφημ. ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ 12-4-1910 , άρθρο του «ΕΚΕΙΝΟΣ»): «Τι επεζήτη; Να μεταβάλλη τους ρωμηούς εις Έλληνας... Διατί απέθανε; Διότι δεν τον ήθελεν η Γη η Ελληνική. Δεν τον εσήκωνεν η Κοινωνία η Ελληνική. Τον απεχθάνετο η Ζωή η Ελληνική. Τον έτρεμεν ως πολύ άγριον χειρουργον η Φθίσις η ελληνική. Τον εμίσει τον ερίγδουπον Ποσειδώνα η Τελματίτις η Ελληνική. Μεταξύ αυτού του Μεγάλου και της συγχρόνου ελληνικής Μικρότητος γέφυρα δεν ηδύνατο να ζευχθή.»

(άρθρο εφημ. ΝΕΟΝ ΑΣΤΥ 13-4-1910) «Από 6 μηνών ο ποιητής είχεν εξαφανισθεί των Αθηνών εγκαταλείψας το επι της πλατείας του Συντάγματος Αυτοκρατορικών Ξενοδοχείον εν

ω διάμενεν. Μετέβη εις Θεσσαλίαν εις την θέσιν του διευθυντού των κτημάτων πλουσίου φίλου του οπόθεν επανήλθεν προ 15 ημερών, μελαγχολικότερος όμως τώρα ή πρίν. Οικονομικοί λόγοι βεβαίως δεν τον ώθησαν εις αυτοκτονίαν διότι πάντοτε είχε χρήματα και πρότερον μεν από προθύμους παροχάς των πλουσίων φίλων του, τας οποίας σημειωτέον ποτέ δεν εξήτει, τελευταίως δε εκ της εν Θεσσαλία θέσεώς του εξ ης απελάμβανεν μισθόν επαρκέστατον.

Εις τας προς τους φίλους του επιστολάς τας οποίας τους απηύθυνεν την προτεραίαν της αυτοκτονίας, ρητώς και κατηγορηματικώς τους διέτασσε και τους εξώρκιζε να μην προβούν εις ουδεμίαν έρευναν περί ανευρέσεως του πτώματός του , να μη γείνη τίποτε γνωστόν αλλά να νομισθεί ότι εξηφανίσθη εξ Αθηνών εις μακρινόν ταξείδιον.»

15 μέρες αργότερα

Τίτλοι εφημερίδων: «Το πτώμα του Γιαννόπουλου εξεβράσθη σε ακτή της Ελευσίνας». Η Σοφία Λασκαρίδου και η φίλη της Νένη στο νεκροταφείο της Ελευσίνας, φροντίζουν και μυραίνουν το σώμα του Γιαννόπουλου ξαπλωμένο σε μαρμάρινο τραπέζι, αγαλματοποιημένο εντελώς. Το στολίζουν με άνθη. Λείπουν τα μάτια, ουλή στον κρόταφο. Φοράει περικνημίδες αγγλικού τύπου, άσπρη φανέλα.

Πάνω στο μάρμαρο γάντια γκλασέ, ρολόϊ με μπρελόκ σταματημένο 11.05', πόρτ μονέ και δίπλα μια τρύπια δεκάρα.

Η ταφή στο νεκροταφείο Ελευσίνας μεταξύ των 2 λόφων. Ψιλή βροχούλα. Παπάς και ψάλτης, ο Αστυνόμος, νέες της Ελευσίνας με τις φορεσιές τους, αποθέτουν στάμνα με νερό, τυλίζουν σε άσπρη σιδερωμένη σινδόνα που έχει φέρει μια κυρία τον νεκρό, τον βάζουν στο φέρετρο και τον κατεβάζουν στον τάφο, ρίχνουν το νερό απ το σταμνί και μετά το σταμνί μέσα στον τάφο. Ολόγυρα οι συγγενείς κι οι φίλοι. Σε απόσταση, πιο ψηλά, παρακολουθούν η Σοφία και η φίλη της.

Η Σοφία κοιτάζεται στον καθρέφτη. Το χέρι της αρπάζει το ξυράφι και δίνει μια στην καρωτίδα. Το αίμα ξεπηδάει συντριβάνι. Τρομοκρατείται, πάει να το σταματήσει, το αίμα τινάζεται στα πλακάκια. Η μητέρα της επιστρέφοντας από ψώνια, ανοίγει την εξώπορτα του σπιτιού και τη βρίσκει να προσπαθεί να σταματήσει το αίμα.

Η Σοφία Λασκαρίδου ήταν κόρη του Λάσκαρη Λασκαρίδη, φιλόσοφου και μαθητή του. Καϊρη, μεγαλωμένου στο Λονδίνο και της πρωτοπόρου παιδαγωγού Αικατερίνης Χρηστομάνου, μεγαλωμένης στη Βιέννη. Το σπίτι τους στην Καλλιθέα, έργο Τσίλλερ σώζεται και είναι σήμερα το Μουσείο Λασκαρίδου. Η αδερφή της ίδρυσε τον Οίκο Τυφλών. Η Σοφία ήταν αναθρεμμένη σε κλίμα απόλυτης ελευθερίας, ισότητας των φύλων, με δυνατή προσωπικότητα, πολύ χειραφετημένη για τα μέτρα της εποχής της. Πολλές δεκαετίες αργότερα, μιλώντας για πρώτη φορά στο βιβλίο της για την ερωτική τους σχέση, θέλησε να την περιγράψει σαν κομβικό σημείο της ψυχικής κατάστασης και του θανάτου του Γιαννόπουλου. Όμως τα λόγια του και η συμπεριφορά του το τελευταίο διάστημα πριν την αυτοκτονία, η γενικότερη απογοήτευσή του, τα αδιέξοδα του αγώνα του που συνειδητοποιούσε όλο και περισσότερο, δεν πείθουν ότι πρόκειται για ερωτική τραγωδία. Μην ξεχνάμε πως θεωρούνταν ο γοητευτικότερος, ο κομψότερος, ο πιο λαμπερός αθηναίος της εποχής του, με μεγάλες επιτυχίες στις γυναίκες, προς τις οποίες η στάση του εφημολογείτο αρκετά σκληρή και εγωϊστική.

Αριστος Καμπάνης, 1910: «Ωργίζετο δια τα κακοκαμωμένα σπίτια των νεοπλούτων παντοπωλών της οδού Κηφισίας, την ρινοφωνίαν των ψαλτών, την ασέβεια των λατόμων επι των ιερών Αττικών λόφων, την ιταλικήν και γερμανικήν μουσικήν, τα αρ νουβώ σαλόνια και έπιπλα, τους καθαρολόγους αλλά και τους ψυχαριστές...

Το ρόδιον σπίτι με τον μικρόν κήπον του κ.Νικολαΐδου, (το όπισθεν του ανακτορικού κήπου και σιμά εις το ανάκτορον του Διαδόχου ευρισκόμενον), του ήρεσαν υπερβολικά. Του ήρεσαν ακόμη τα ολίγα απλά νεοελληνικά σπίτια των Αθηνών, το Οφθαλμιατρείον του μόνου αξίου λόγου καλλιτέχνου του κ. Καυταντζόγλου. Του ήρεσαν πράγματα εις τα οποία η μύωψ αίσθησις των αρχοντομπακάληδων δεν εύρισκε τίποτε ωραίον..» «Ο Γιαννόπουλος ήτο ο τύπος του Έλληνο κωζέρ. Ο φίλος του Ιωάννης Ζυγομαλάς τύπος ωραιολήπτου έλληνο, ο οποίος δεν γράφει αλλά πονεί, αλλά συναισθάνεται, αλλά παρατηρεί ως εκλεκτότατος αισθητιστής και παρατηρητής υπομονετικότατος, μία ψυχή υπερόχως αριστοκρατική, η περισσότερον αγαπήσασα και περισσότερον εννοήσασα και περισσότερον συμπονέσασα τον Γιαννόπουλον, ο φίλος αυτός της διαρκούς νεότητος του Γιαννοπούλου, μου έλεγεν το προχθεσινόν μεσημέρι: -Μόνον ο Αναστάσιος Γεννάδιος, ο τύπος αυτός του ρήτορος, αντικείμενον δε θαυμασμού του Γιαννοπούλου, ηδύνατο να ισοφαρίσει τον κωζέρ φίλον μας. (εικόνες Ζυγομαλά και Γεννάδιου.)

«Έτρεφεν μεγάλην εκτίμησιν προς ένα νέον ζωγράφον ο οποίος σπουδάξει τώρα εις την Γερμανίαν τον κ.Πικιώνην. Μου έλεγεν: Εάν ζήσει αυτό το παιδί ωρισμένως το καλλιτεχνικόν ζήτημα εις την Ελλάδα ελύθη..» (ο Πικιώνης)

«Ητο φιλήδονος. Αλλ ήτο και λιτός άλλοτε. Μπορούσε να γευματίσει μ ένα αυγό. Αλλ είχαν ανάγκην και ηδονής εκάστοτε. Μου έλεγε: - Η πηγή πάσης αισθητικής συγκινήσεως ευρίσκεται εις τα γενετήσιά μας όργανα...Εάν δεν διαχυθώμεν φυσιολογικώς με μίαν γυναίκα, δεν δυνάμεθα αν αισθανθώμεν την ωραιότητα κανενός πράγματος...

Κάποτε πάλι μου είπεν: - Δεν πιστεύω να έχετε την ευρωπαϊκήν αντίληψιν του έρωτος; - Δηλαδή, τι θέλετε να πείτε; - Νά. απήντησε φαιδρώς: κυρία μου, (πόσον σας) αγαπώ, ω πόσον αγαπώ, το παπουτσάκι σας, το τακουνάκι σας, το δακτυλιδάκι σας, το φιογκάκι σας, κλαίω, πεθαίνω, και τα λοιπά.. Τέτοιαν διαφθοράν της ψυχής δεν πρέπει να έχουν οι έλληνες. Ο έρως είναι φυσική, τίποτε περισσότερον. Είναι φυσιολογικόν, σωματικόν φαινόμενον.» Παύλος Νιρβάνας 1910:«Διδάσκαλος δεν υπήρξεν εις τίποτε....Αι υποθήκαι προς ζωγράφους ...όπως και όλαι του αι σελίδες απομένουν ακατανόητοι από τους ειδικούς και ανεφάρμοστοι καθ όλην την γραμμήν..»

Σπύρος Μελάς 1910 :«...Ο Γιαννόπουλος ηυτοκτόνησεν εν πρώτοις ως συγγραφεύς....Προσεκολλήθη εις μίαν ουτοπίαν ως εις ασάλευτον δόγμα.....Θύμα καθαράς φαντασιοπληξίας.....»

Αγγελος Σικελιανός 1910 :

«Ω Αττική, κανένας τα λεπτά σου τα μύρα δεν ανάσανε
με τόνον αρχοντική την αίσθηση
κανένας τα ανέλπιστα σου χρώματα δεν πήρε
να κλείσει πιο σφιχτά στα βλέφαρά του
και το λιτό σου πνεύμα να σαρκώσει
τριγύρω μας δεν ξέρομε κανένα να μοιάζει πίο πολύ με την ελιά σου
με το ξανθό τ αστάχι σου και ακόμα με τα κιτρινισμένα μάρμαρά σου...»

Αγγελος Σικελιανός 1919:«Λογιάζω μάταιο να μιλήσω για την τραγωδία των νεύρων του, κι αν ποιές και πόσες αφορμές, προπάντων κληρονομικές τον έσπρωξαν στο θάνατο. Σε μία περίοδο σκηνρίας, οπού για την άμυνα του ατόμου του καθέναν εκρυβόταν πίσω απ ότι, με ταπεινώσή του τού εξασφάλιζε την καθημερινή του ικανοποίηση, αφίνοντας αφρόντιστα ν αποκοιμιέται μέσα του κι η τελευταία αξία οπού υψώνει κάποτε τον άνθρωπο, η τιμή, καλώντας τον ν αναμετρήσει τις πηγές όθε μονάχα παίρνουν ένα βάφτισμα ωραιότητας οι ατομικές ανάγκες μας, να ξεχωρίσει τις παράσιτες και να συγκεντρωθεί με ολάκερη τη δύναμή του για τη βέβαιη λύτρωσή του, ο θάνατος του Περικλή Γιαννόπουλου είχε κι έχει μian αναμφισβήτητη ωραιότητα.»

Γρ. Ξενόπουλος 1910 :«Υπήρξε ο μεγαλύτερος ως τώρα, ο ευλωττότερος κι ο φωτεινότερος απόστολος του κατά φύσιν ελληνικήν ζήν..... Του έργου του δεν έχομεν δυστυχώς παρά τας μεγάλς γραμμάς...Μόνον ίσως το σχέδιον, την μέθοδον, το σύστημα και τον σκοπόν.....

Κάθε φράσις του Γιαννοπούλου είναι ικανή να γεννήσει ολόκληρον βιβλίων.

Εχομεν την πεποίθησιν ότι το «Νέον Πνεύμα» θα έχει τεραστίαν επίδρασιν υπό την έποψιν μάλιστα αισθητικήν. Γνωρίζομεν δε ότι όταν επηρεάζεται η αισθητική ενός λαού, αυτό αρκεί δια την ολοκληρωτικήν του ανάπλασιν. Αλλά πρέπει ακόμη να περάσει καιρός..... Όταν κάθε είδους σχολαστικισμός εκλείψει, τότε θα φανεί ποίος ήτο ο Γιαννόπουλος και τότε οι νέοι δια τους οποίους έγραψε και οι οποίοι δεν εγεννήθησαν ίσως ακόμη θα αγκαλιάσουν το κήρυγμά του, οι δε σοφοί θα μελετήσουν τας μετρημένας σελίδας με το μικροσκόπιον.....»

«Το έργο του είναι αφ ενός η επίκρισις, η σάτυρα, το κουρέλιασμα, η κατάλυσις της συγχρόνου ελληνικής ζωής εις όλα της τας εκδηλώσεις- τέχνη, φιλολογία, γλώσσα, θρησκεία, πολίτευμα, δίκαια, ενδυμασία κλπ, και αφ ετέρου η αναδρομή εις τας γνησιότερας και καθαροτέρας πηγάς του «ελληνισμού»...

«Ομολογώ πως δεν γνωρίζω προσωπικότερον, ατομικότερον και ειλικρινέστερον έργον από του Γιαννοπούλου.... Εγραφεν όπως ήθελεν και έλεγε ό,τι ήθελε. Και τα έλεγεν όλα. Με μίαν ελευθερίαν την οποίαν κανείς στην Ελλάδα δεν κατόρθωνεν να έχει. Με μίαν ειλικρίνειαν τόσον σκληράν, τόσον ωμήν, τόσον αδιαφορούσαν δια τα πρόσωπα, ώστε να φθάνει μέχρις αναισθησίας σχεδόν παθολογικής. Και ακριβώς δια να διατηρεί αυτήν την ειλικρίνειαν και ελευθερίαν, δεν έκαμνε καμμίαν εργασίαν, δεν είχε κανέν επάγγελμα. Δεν εδέχθη ποτέ θέσιν, ούτε δημοσίαν ούτε ιδιωτικήν παρ όλο που επιμόνως τω προσεφέρθησαν. Δεν ηθέλησεν ποτέ να νυμφευθεί, μολονότι πολλάί πολύφερνοι τον ηγάπησαν και τον εζήτησαν. Διότι εφρόνει ότι και το έν κι το άλλο θα τον υπεδούλωνε και θα τον κατέστρεφε..»

Ίων Δραγούμης 1910: «Ο θάνατος του Γιαννόπουλου στερέωσε τον εαυτό μου. Ήταν από την αρχή ως το τέλος αληθινός, ακέριος. Πίστευε ό,τι έκανε και έκανε ό,τι πίστευε. Βλέπω τη ζωή του σα να ήταν η μορφή του. Με το σταμάτημα που έκανε της ζωής του μου έδωσε ολόκληρη την εικόνα του, τη μορφή του και όλα τα χρόνια όλες τις μέρες, όλες τις ώρες, όλες τις στιγμές της ζωής που έζησε

Ω κρίσεις μικρότατες των ανθρώπων. Όλοι τώρα θέλουν να δείξουν πως κάτι ξέρουν. Όλοι θέλουν να φανούν ανώτεροι εκείνου που απόθανε επειδή δεν ήταν οι άνθρωποι άξιοί του.Μου φαίνεται πως τώρα που έφυγε κείνος, είναι ανάγκη να φορτωθώ όλα τα βάρη εκείνου. Και γι' αυτό έχω πολλή δουλειά, πάρα πολλή δουλειά. Ούτε μια στιγμή της ζωής μου δεν πρέπει να χάσω».

Δημ. Φωτιάδης 1938 Νεοελληνικά Γράμματα:«Θέλγει αλλά δεν πείθει...»

ΚΘ. Δημαράς 23-5-1938, Ελεύθερον Βήμα: «Ο Γιαννόπουλος κι αν δεν υπήρξεν μεγάλος πάντως υπήρξεν ο μοναδικός φορέυς μεγάλων αισθημάτων και συλλήψεων, πολύ μεγαλυτέρων από κείνον, και από τον καιρόν του και από τον καιρόν μας.

...Μέσα στον ξηρόν ανήφορο που ανεβαίνει το Γένος μας προς τα πεπρωμένα του, ο Γιαννόπουλος είναι το τραγούδι που μας έδωσε την πίστη, το δροσερό νερό που μας έδωσε τη δύναμη. Τον ευλογούμε. Μα θα τραβήξουμε μπροστά και όσο θα προχωρούμε, τόσο και πιο μεγάλος θα γίνεται ανάμεσά μας ο χωρισμός.»

Γιώργος Θεοτοκάς, νεοελληνικά Γράμματα 21-5-1938 :« Ο άνθρωπος ήταν απλούστατα ένας δημοσιογράφος, έξυπνος, θορυβώδης και γραφικός. Έκανε κι ένα θάνατο που μου φαίνεται κάπως υπερβολικά εκζητημένος και μελοδραματικός και από τον οποίο φοβούμαι ότι δεν έλειψε εντελώς η φροντίδα να καταπλήξει την γαλαρία..»

Αντρέας Καραντώνης 1938, Νέα Γράμματα:«Δυό από τις πιό εξαιρετικές φυσιογνωμίες της πνευματικής μας ζωής, ο Ίων Δραγούμης και ο Άγγελος Σικελιανός, μορφοποίησαν τη συνείδηση του ελλαδισμού τους μέσα στην ατμόσφαιρα και το προφητικό θάμπος που σκορπούσε ο Γιαννόπουλος ζώντας και δημιουργώντας....Κάτω από την επίδρασή του η Αγγελική Χατζημιχάλη μελέτησε και ενίσχυσε σημαντικά τη λαϊκή χειροτεχνία, βοηθώντας ουσιαστικά τον αγνό εξελληνισμό της ζωής μας και χειραφετώντας το καλλιτεχνικό ένστικτο της ελληνίδας νοικοκυράς από τη βαρειά και άγονη επίδραση των ευρωπαϊκών προτύπων..»

Γιώργος Σεφέρης, «Δοκίμες» 1949 :«Τυμβωρύχος του Γιαννόπουλου;...Τι να γίνει, πιστεύω πως υπάρχει μια λειτουργία ενανθρωπισμού στο ελληνικό φως...»

Κλέων Παράσχος, 1953 «Ελληνική Δημιουργία» : «Ο περίεργος αυτός άνθρωπος εκπροσώπησε, ζωνηρά και ανάγλυφα όσο κανείς άλλος, ένα νεοελληνικό τρόπο του σκέπτεσθαι και αισθάνεσθαι, ωρισμένη νεοελληνική ψυχολογία και ένα ρεύμα ιδεών, «το εθνικιστικό».

Δ. Πικιώνης, 1958 : «Ο ΓιαννόπουλοςΠερίμεναν απ αυτόν να 'ναι αυτό που στην εποχή του δε θα μπορούσε ποτέ να γίνει. Ας μας αρκέσει ότι ενσαρκώνει ο ίδιος το ευγενέστερο και πλέον υπερήφανο είδος του έλληνα...»

Χένρυ Μίλερ «Ο Κολοσσός του Μαρουσιού»: Μου είπε ο Γιώργος Κατσίμπαλης, γιός του στενού φίλου του Γιαννόπουλου: «... Ναι, ήταν τρελλός, σαν όλους τους μεγάλους Έλληνες. Ερωτεύτηκε την ίδια του την πατρίδα – αστείο, ε; Ναι, μέθυσε τόσο με την ελληνική γλώσσα, την ελληνική φιλοσοφία, τον ελληνικό ουρανό, τα ελληνικά βουνά, την ελληνική θάλασσα, τα ελληνικά νησιά, ως και τα ελληνικά χορταρικά, που στο τέλος αυτοκτόνησε»

Mario Vitti, 1979 : «ο Π. Γιαννόπουλος με τη συστηματική μισαλλοδοξία του και την εκλεπτυσμένη και εκρηκτική ξενοφοβία του, δεν μπορεί να μη φέρει στο νου το δόγμα της ελληνικότητας, μάλλον όπως το εφαρμόζει ο Μεταξάς παρά όπως το αντιμετωπίζει η γενιά του 30. Ωστόσοορισμένα σημεία του ελληνοκεντρισμού του Γιαννόπουλου δεν είναι άσχετα με τις φιλοδοξίες της γενιάς του '30, και φτάνει να σκεφτούμε την έμμονή του ιδέα για το φως και το δυνατό χρώμα, όσο και το νεανικό ενθουσιασμό του για τη φύση με τη στεγνή Γη και τη θάλασσα»

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΠΕΡΙΚΛΗ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

Γεννήθηκε το 1870 στην Πάτρα. Είχε έναν αδελφό και τρεις αδελφές. Γυιός του μεσολογγίτη γιατρού Ιωάννου Γιαννόπουλου που παντρεύτηκε την Ευδοκία Χαιρέτη, (από τη μεγάλη κωσταντινοπολίτικη οικογένεια που είχε ιστορική δράση στην Κρήτη πριν καταλήξει στην Κέρκυρα με το λείψανο του Αγίου Σπυρίδωνα). Ήταν αδερφή του Μανουήλ Χαιρέτη¹, θείου που ο Περικλής υπεραγαπούσε.

Τελειώνει το Γυμνάσιο στην Πάτρα και στη συνέχεια σπουδάζει για λίγο στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών (1888) όπου φεύγει στο Παρίσι όπου συνεχίζει στην Ιατρική. Συνδέεται με τον σημαντικό ελληνογάλλο και επίσης πατρινό ποιητή τον συμβολιστή Ζάν Μωρεάς και με τους λογοτεχνικούς κύκλους. Ζει μποέμικη και ανέμελη ζωή. Το 1890 με το θάνατο του πατέρα του ο Περικλής κλονισμένος από κατάθλιψη νοσηλεύεται στο νοσοκομείο της Salpetriere και φεύγει για λίγο στο Λονδίνο στον αδελφό του. Εγκαταλείποντας οριστικά την ιατρική γυρίζει το 1893 στην Ελλάδα και γράφεται στη Νομική. Δουλεύει για λίγο στα γραφεία των Σιδηροδρόμων Πελοποννήσου, στην Τράπεζα Βιομηχανίας, σε εφημερίδες και περιοδικά, κάνει λογοτεχνικές μεταφράσεις.

Πρωτοεμφανίζεται σαν ποιητής το 1893-95 με πεζοτράγουδα και την ποιητική συλλογή «Λόγια του αέρος, του αττικού αέρος λόγια». Είναι απ' τους γοητευτικότερους άντρες της Αθήνας, κάποιοι θα τον πουν εγωϊστή και σκληρό στις ερωτικές του σχέσεις, γεμάτος φλογερές ιδέες και λιγότερες εις βάθος γνώσεις. Γρήγορα αφιερώνεται στην κριτική της ελληνικής κοινωνίας και στην αναζήτηση μιας ελληνικής αισθητικής που ο ίδιος διαμορφώνει. Φυσιολάτρης και οδοιπόρος, ανακαλύπτει και λατρεύει την ελληνική φύση και την αττική γή, δεν χάνει ευκαιρία σε μια εποχή σεμνότυφη να γδυθεί και να πέσει στη θάλασσα για μπάνιο. Ντύνεται ιδιαίτερα κομψά και λιτά και ανεβαίνει καθημερινά στην Ακρόπολη με μια αγκαλιά λουλούδια. Είναι 30 χρονών όταν πεθαίνει η μητέρα του. Γράφει πολλά άρθρα, δοκίμια, μελέτες με διαφορετικά ονόματα. Φίλος με τον Ίωνα Δραγούμη², δίνει ένα παράλληλο μ' αυτόν αγώνα.

1902: δημοσιεύει τη «Σύγχρονο Ζωγραφική», 1903 «Προς την Ελληνικήν Αναγέννησιν», «Η Ελληνική Γραμμή», «Προς τους Καλλιτέχνες μας», 1904 «Το Ελληνικόν Χρώμα». Το 1906 εκδίδει το «Νέον Πνεύμα» και το 1907 την «Εκκλησιν προς το Πανελλήνιον Κοινόν». Η γλώσσα του είναι μικτή, «πανσαλατική» την αποκαλεί, μακριά από ψυχαρισμούς και μιστριωτισμούς. Πολύ συχνά η γραφή είναι παραλληληρηματική, όπως πολύ μετά απ' αυτόν έγραφαν οι υπερρεαλιστές. Συνδέεται στενά με τον Κωνσταντίνο Κατσίμπαλη³, με το Δημήτρη Καμπούρογλου⁴, και πιο πολύ με τον Ιωάννη Ζυγομαλά⁵, με τον Αναστάσιο Γεννάδιο⁶, με τον επιχειρηματία Χαλκιάπουλο που ζει στο εξωτερικό και στο χτήμα του οποίου στη Θεσσαλία γίνεται και επιστάτης. Γοητεύεται από τον Βενιζέλο, λέγεται πως υπήρξε σύμβουλος των αξιωματικών και του Πατριωτικού Συνδέσμου που έκαναν την επανάσταση του Γουδί. (Εγράφη πως «ο ενθουσιασμός του εδημιούργησε την επανάστασιν του Γουδί»). Ταξιδεύει στα νησιά του Αιγαίου και στην

¹ Εξέδωσε το 1905 το έργο «Εθνολογισμοί ή μελέτη του Εθνισμού»: «...Η λεπτεπίλεπτος ελληνική φύσις, ο ελληνικός ουρανός, το φως, αι σκιαί, η καταυγάζουσα παντού του ορίζοντος αίγλη, διέπλασαν τα νεύρα και τον οργανισμόν του έλληνος πρόσφορα εις παν υψηλόν και ευγενές αίσθημα και προητοίμασαν την αντίληψιν και τον νουν αυτού εις τη σύλληψιν πάσης εννοίας του τελείου.» . «Εξ αιτίας της ακράτου ελευθερίας το μεν και της ελλείψεως πάσης χειραγωγίας περιήλθομεν εις νάρκην εθνικήν και παραλυσίαν πολιτειακήν».

² γεννημένο το 1878, συγγραφέα, διπλωμάτη και πολιτικό, πρωταγωνιστή της ελληνικής εξωτερικής και εσωτερικής πολιτικής, αλλά και γλώσσας, παιδείας και πολιτισμού μέχρι τη δολοφονία του το 1920, συγγενή του Παύλου Μελά

³ γεννημένο στην Αθήνα το 1868, νομικό και εκδότη, λόγιο και μεταφραστή

⁴ γεννημένο στην Αθήνα το 1852, ποιητή, δικηγόρο και μουσουργό, Διευθυντή της Εθνικής Βιβλιοθήκης

⁵ γεννημένο το

⁶ γεννημένο το 1840, λόγιο και πολιτικό

Αλεξάνδρεια. Τα έργα «Αλκης ο νέος» του Ξενόπουλου και «Ο ιδεολόγος» του Καμπούρογλου είναι εμπνευσμένα από την προσωπικότητά του. Από το 1897 έχει γνωρισθεί με την νεαρή ζωγράφο Σοφία Λασκαρίδου⁷ Σχετίζονται για κάποια χρόνια και το 1907, εκείνη φεύγει για σπουδές στο Μόναχο. Ο Γιαννόπουλος μένει στην Αθήνα. Τα βιβλία του, πέρα από κάποιους σημαντικούς ενθουσιώδεις υποστηρικτές (όπως για παράδειγμα ο εκδότης και δημοσιογράφος Βλάσσης Γαβριηλίδης ή ο Γρηγόριος Ξενόπουλος), συναντούν την αδιαφορία του κοινού και την εχθρότητα πολλών διανοουμένων. Φτωχός και με άσχημη ψυχολογία αλλά περήφανος, δεν δέχεται την οικονομική στήριξη που του προσφέρουν συγγενείς και φίλοι ούτε καν για την έκδοση των έργων του. Τον Απρίλη του 1910 καίει τα χειρόγρατά του μεταξύ των οποίων το σπουδαιότερο, την «Αρχιτεκτονική», αφήνει αποχαιρετιστήριες επιστολές κι αυτοκτονεί στον Σκαρामαγκά. Ο δημοσιογραφικός θρύλος τον θέλει να μπαίνει έφιππος μέσα στη θάλασσα και να αυτοπυροβολείται στον κρόταφο παρ όλο που ο αμαξάς του βεβαίωσε πως ήταν πεζός.

⁷ γεννημένη στην Αθήνα το 1882, από τον Λάσκαρη Λασκαρίδη (φιλόσοφο, μαθητή του Θ.Καίρη, μεγαλωμένο στο Λονδίνο) και την παιδαγωγό Αικατερίνη Χρηστομάνου, μεγαλωμένη στη Βιέννη. Το σπίτι τους στην Καλλιθέα, έργο Τσίλλερ σώζεται και είναι το Μουσείο Λασκαρίδου. Η αδερφή της ήταν ιδρυτής του Οίκου Τυφλών.

Συμμετέχει ήδη στα 14 της, το 1900, σε έκθεση ζωγραφικής. Γόνος μιας προοδευτικής αθηναϊκής οικογένειας παιδαγωγών και όχι μόνον, αναθρεμμένη πολύ ελεύθερα. Πρώτη φοιτήτρια στο αντρικό άβατο της Σχολής των Τεχνών στο Πολυτεχνείο μετά από παρέμβαση του Γεωργίου Α'. Απ τη Σοφία λέγεται πως εμπνεύστηκε ο Ξενόπουλος την ηρωίδα του «Στέλλα Βιολάντη»

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΗ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

- 1897** Ηττα της Ελλάδος στον Ελληνοτουρκικό Πόλεμο. Στα επόμενα χρόνια ανασυγκροτείται ο Στρατός και ο Στόλος και από το 1900 ο Διάδοχος Κωνσταντίνος ορίζεται επί κεφαλής του Στρατεύματος
Γνωριμία Γιαννόπουλου με τη Σοφία Λασκαρίδου
- 1900** Η Εκκλησία αφορίζει τον Αντρέα Λασκαράτο
- 1901** «Ευαγγελικά» επεισόδια κατά της Δημοτικής
- 1902** ο Ιων Δραγούμης στο Μοναστήρι
Π.Γιαννόπουλου: Η ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ
- 1903** Π. Γιαννόπουλου ΤΗΛΕΦΩΝΗΜΑΤΑ (δημοσιεύτηκαν μόνο το 1916), ΞΕΝΟΜΑΝΙΑ, Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΗ
«Ορεστιακά», διαδηλώσεις των αντιδημοτικιστών
εκδίδεται το φιλολογικό περιοδικό ΝΟΥΜΑΣ
ιδρύεται η Εθνική Βιβλιοθήκη
- 1904** Αλ. Πάλλη «ΙΛΙΑΔΑ»
Α.Παπαδιαμάντη «Η Φόνισσα»
Π.Γιαννόπουλου: ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΝ, ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΧΡΩΜΑ
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΣ ΜΑΣ
θάνατος του Παύλου Μελά, ο Λ.Κορομηλάς Γενικός Πρόξενος στη Θεσσαλονίκη
Κ.Καβάφη «ΠΟΙΗΜΑΤΑ»
θάνατος Νικηφ. Λύτρα και Εμμ. Ροΐδη
- 1905** Μανουήλ Χαιρέτη ΕΘΝΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ή ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΣΜΟΥ, Πάτρα
Ιδρυση της Εταιρείας «Η ΕΘΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ»
Η πρώτη σωζόμενη ελληνική ταινία, «ΥΦΑΝΤΡΕΣ» στις Αβδέλλες Γρεβενών, των αδελφών Μανάκια
Π.Γιαννόπουλου: ΝΕΟΝ ΠΝΕΥΜΑ
Κίνημα του Θερίσου με τον Βενιζέλο
- 1907** Π.Γιαννόπουλου: ΕΚΚΛΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΚΟΙΝΟΝ
Ι.Δραγούμη ΜΑΡΤΥΡΩΝ ΚΑΙ ΗΡΩΩΝ ΑΙΜΑ
Κ.Παλαμά Ο ΔΩΔΕΚΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΓΥΦΤΟΥ
Ο Βλαχογιάννης εκδίδει τον ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ
Η Σοφία Λασκαρίδου φεύγει στη Γερμανία
δολοφονία Μαρίνου Αντύπα στη Θεσσαλία
- 1908** Νεότουρκοι, Σύνταγμα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία
- 1909** Επανάσταση της 15^{ης} Αυγούστου (Γουδί)
Α.Σικελιανού Ο ΑΛΛΑΦΡΟΪΣΚΙΩΤΟΣ
Π.Δέλτα ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ
- 1910** Κ.Παλαμά Η ΦΛΟΓΕΡΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ
Θάνατος του Ζάν Μωρεάς
Ο Βενιζέλος πρωθυπουργός
Ελισαίου Γιαννίδη ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΖΩΗ
Π.Δέλτα ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΧΩΡΙΣ ΟΝΟΜΑ
ιδρύονται: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ, ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ
- 10 Απριλίου:** αυτοκτονία Γιαννόπουλου. Πολλές δημοσιεύσεις στις εφημερίδες της εποχής για τον Γιαννόπουλο και το θάνατό του μεταξύ των οποίων το άρθρο «ΕΚΕΙΝΟΣ» του Βλ.Γαβριηλίδη στην «Ακρόπολη» και η αναφορά του περιοδικού «Ο ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ»
- 1911** Νέο Σύνταγμα της Ελλάδος
Ι.Δραγούμη ΟΣΟΙ ΖΩΝΤΑΝΟΙ, όπου αναφέρεται στον Γιαννόπουλο